MUISTIO YMPÄRISTÖVALIOKUNNALLE

Asia: VNS 7/2016 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030

Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä, että strategiassa linjataan pitkäjänteiset tavoitteet kohti vähäpäästöistä ja vahvasti uusiutuviin energialähteisiin perustuvaa yhteiskuntaa. MMM pitää tärkeinä strategiassa ja hallitusohjelmassa esitettyjä toimenpiteitä mm. kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi, kivihiilen ja öljyn käytön vähentämiseksi, energiaomavaraisuuden turvaamiseksi ja uusiutuvan energian osuuden nostamiseksi yli 50 prosenttiin energian loppukulutuksesta 2020-luvulla. MMM korostaa strategian muodostamaa kokonaisuutta Keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisen suunnitelman (KAISU) kanssa sekä niissä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista. MMM:n näkemyksen mukaan energia- ja ilmastostrategialla edistetään myös biotalousstrategiassa asetettuja tavoitteita. Maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut strategian valmisteluun erityisesti bioenergia, maatalouden, maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta ja yhtyy strategiassa esitettyihin linjauksiin ja toimenpiteisiin. Edellä mainittujen asiakokonaisuuksien osalta nostamme esiin erityisesti seuraavat näkökulmat, tavoitteet ja toimenpiteet:

- Metsäteollisuuden uudet ja suunnitteilla olevat investoinnit johtavat lähivuosina puunkäytön kasvuun Suomessa, mikä merkitsee myös **puupohjaisen energiantuotannon** huomattavaa kasvua 2030 mennessä. Erityisesti selluntuotannon kasvun seurauksena mustalipeän osuus Suomen energian tuotannossa pysyy suurena. Suhteellisesti suurin kasvu saadaan kuitenkin metsähakkeen käytön lisäyksestä. Tämän pohjalta MMM korostaa strategiassa esitettyä linjausta siitä, että suurin osa metsäpohjaisesta energiasta tulee tuottaa edelleen markkinaehtoisesti muun puun käytön sivuvirroista eikä puupolttoaineiden käyttöä pidä edistää tukijärjestelmän avulla, jos polttoaineiden käyttö on kannattavaa myös ilman tukea. Toisaalta MMM yhtyy näkemykseen, että erityisesti metsähakkeen kilpailukyky fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna tulee jatkossakin turvata ohjauskeinoilla, kuten esim. energiaverotuksella. Vastaavasti on tärkeää, että nykyinen metsähakkeen sähköntuotannon tukijärjestelmä säilytetään nykyisenä voimassaolevan valtiontukihyväksynnän mukaisen ajan ja tuen tarvetta sen jälkeenkin arvioidaan huolellisesti. Mahdollisia tulevia uusiutuvan energian tukijärjestelmiä linjattaessa tulee huolehtia, että ne eivät aiheuta vääristymiä puumarkkinoilla ja että tukien vaikutuksia seurataan, kuten on tehty tähänkin asti. Valmistauduttaessa EU:n vuonna 2021 alkavaan ohjelmakauteen arvioidaan myös metsätalouden kannustejärjestelmän uudistamista. Tässä MMM:n johdolla toteutettavassa työssä tarkastellaan metsätalouden kannustejärjestelmälle asetettavia tavoitteita myös uusiutuvan energian tavoitteiden näkökulmasta.

- Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että **liikenteen biopolttoaineiden osuudelle** asetettu 30 prosentin tavoite on kunnianhimoinen, mutta näkee liikenteen biopolttoaineiden tavoitteen tuovan myös merkittäviä mahdollisuuksia puupohjaisten, maatalouden sekä jäte- ja tähdepohjaisten biomassojen lisääntyvälle käytölle biopolttoaineiden tuotannossa. Esimerkiksi liikenteen kehittyneiden biopolttoaineiden tuotannon odotetaan lisäävän metsäteollisuuden sivutuotteiden ja metsähakkeen käyttöä. MMM pitää hyvänä, että uusiutuvan energian investointitukia kohdennetaan mm. liikenteen kehittyneitä biopolttoaineita tuottaviin laitoksiin ja että edistetään maatalouden, yhdyskuntien ja teollisuuden jätteiden ja sivuvirtojen hyödyntämistä lämmön ja sähkön tuotannossa sekä liikenteen polttoaineena.

- Maa- ja metsätalousministeriö on vahva **hajautetun pienimuotoisen uusiutuvan energian** edistäjä. MMM:ssä maaseudun sähkön pientuotantoa, hajautettua lämmöntuotantoa sekä biokaasun liikenne- ja

työkonekäyttöä edistetään Manner-Suomen maaseutuohjelman maatalouden investointituella ja yritystuilla.

- Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä tavoitetta, että **biokaasun tuotanto ja käyttö** lisääntyvät ja näiden ympärille kehittyy kasvavaa suomalaista liiketoimintaa. Biokaasupotentiaalista valtaosa on sidoksissa maatalouteen. Maatiloilla on paljon biokaasutuotantoon soveltuvia biomassoja, mutta niiden hyödyntäminen on tuotto/kustannusvertailujen jälkeen jäänyt toistaiseksi rajalliseksi, kun kustannustehokkaita käyttökohteita ei ole löytynyt riittävästi. Lisäksi kalliille laitoksille kannattavaa konseptia on ollut vaikea löytää. Biokaasutuotannolla on kuitenkin maatiloilla etuja, jotka eivät liity suoraan energiatalouteen, kuten ravinteiden kierrätyksen tehostaminen, kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, paraneva hygienia ja hajuhaittojen väheneminen. Kiertotalouteen liittyvät hyödyt ovat usein keskeisiä. Biokaasun käytön osalta lupaavimmat näkymät ovat liikenteessä ja työkonepolttoaineena. MMM pitää tärkeänä, että kaasukäyttöisten autojen ja työkoneiden yleistymistä edistetään ja biokaasulaitosten tukemista jatketaan vähintään nykyisellä tasolla. MMM katso, että strategiassa linjatun mukaisesti kansallisia säännöksiä ja lupamenettelyjä tulee selkiyttää biokaasun tuotannon ja käytön edistämiseksi. Lisäksi ajetaan biokaasua tukevia ratkaisuja vaikutettaessa EU-lainsäädäntöön ja vuoden 2020 jälkeiseen valtiontukisääntöjen valmisteluun.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen sekä nielujen säilyttäminen ja lisääminen vuoteen 2030

- Metsäsektorin osalta strategian taustatyönä laadittiin skenaariotarkasteluja. Luonnonvarakeskus laati kaikkiaan kolme **hakkuukertymäskenaariota** ja arvioi niiden pohjalta metsien hiilinielujen ja monimuotoisuuden kehitystä. Strategian **perusskenaario** pohjautuu hakkuukertymäskenaarioon, jossa runkopuun hakkuut olisivat noin 79 milj. m^3 vuodessa vuoden 2030 tasolla. Arvio pohjautuu Pöyryn laskelmiin metsäteollisuuden puunkäyttöarvioista. Hakkuukertymäarvio on yhteneväinen Kansallisessa metsästrategiassa aiemmin asetetun, vuotta 2025 koskevan 80 milj. kuution hakkuukertymätavoitteen kanssa. Tällöin tavoitteen mukainen **metsien hiilinielu** asettuu tasolle 13–20 Mt CO2 ekv. kasvaen kauden 2021−2030 loppua kohden. Hakkuista vapautuneesta hiilidioksidista osa sitoutuu puutuotteisiin tai korvaa fossiilisilla tuotettua energiaa. MMM korostaa, että hiilensidonnan kannalta on tärkeää metsien aktiivinen hoito ja käyttö ml. metsien terveydestä ja kasvukyvystä huolehtiminen. Ilmastonmuutoksen hillitsemisen kannalta erityisen suuri merkitys on elinkaareltaan pitkäaikaisilla puutuotteilla esim. rakentamisessa. MMM pitää metsien lisääntyvää käyttöä ilmasto- ja energiapolitiikan näkökulmasta perusteltuna.

- Strategian linjausten mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin tärkeänä **EU-vaikuttamista komission vuonna 2016 julkaisemiin EU:n 2030 energia- ja ilmastopaketin lainsäädäntöehdotuksiin**. MMM:n hallinnonalalla merkittävimmät esitykset ovat komission heinäkuussa 2016 julkistamat maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsätaloutta (LULUCF)- ja ns. taakanjakoa koskevat asetusehdotukset sekä komission marraskuussa 2016 julkistama uusiutuvan energian direktiivi ja sen sisältämät EU biomassan kestävyyskriteerit. Erityisen kriittinen Suomelle on LULUCF -ehdotus, joka asettaa jäsenmaille velvoitteet nielulle ja päästöille sekä yksityiskohtaiset laskentasäännöt vuoteen 2030. Laskentasäännöillä on suuri merkitys maankäyttösektorilta ja nieluista saatavaan laskennalliseen hyötyyn tai rasitteeseen. Toteutuessaan komission ehdotuksen sisältämät metsiä koskevat laskentasäännöt voisivat johtaa siihen, että Suomen maankäyttösektorin nielu muuttuisi laskennalliseksi päästöksi eikä siten tue EU:n taakanjakosektorin velvoitteen saavuttamista. Strategiassa linjatun mukaisesti Suomen tavoite EU-vaikuttamisessa on, että metsien lisääntyvä, kestävä ja monipuolinen käyttö on mahdollista, laskenta-

säännöt heijastelisivat todellisia nieluja ja päästöjä ja että myös metsistä syntyviä nieluyksiköitä voitaisiin käyttää rajoitetusti taakanjakosektorin velvoitteen saavuttamiseen kaudella 2021 - 2030.

- Strategiassa tarkasteltiin **maatalouden päästöjä** kokonaisuudessaan eli päästöt taakanjako- ja LULUCF-sektorilla. Ilmastolain mukainen keskipitkän aikavälin ilmastopoliittinen suunnitelma (KAISU) koskee maatalouden päästöjä taakanjakosektorilla. Lisäksi molemmissa on mukana maatalouteen liittyvä energian tuotanto ja käyttö.

- Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä pohdittaessa mielessä tulee pitää ruuan tuotannon merkitys koko yhteiskunnalle. Toimia pohdittaessa tulee varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa **kansallista ruokaturvaa**. Suomalaisen ruokapolitiikan tavoitteena on kansallisen ruokaturvan ja hyvän ravitsemuksen takaaminen täällä asuville.

- Maataloudessa kasvihuonekaasupäästöt ovat peräisin hajallaan olevista biologisista päästölähteistä, jolloin niiden hillitseminen on haasteellisempaa kuin monella muulla sektorilla. Tehokkaimmat toimet maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi Suomessa koskevat eloperäisiä maita. Nämä maat ovat Suomessa yleisiä ja niiden viljelystä ja raivauksesta aiheutuvat päästöt ovat moninkertaiset kivennäismaiden päästöihin verrattuna. Eloperäisillä mailla tehdyillä kasvihuonekaasupäästöjen vähennystoimilla on vaikutusta sekä taakanjakosektorilla että myös LULUCF- sektorilla.

- **Strategian toimenpiteissä** keskitytään erityisesti maatalousmaan (LULUCF) päästöihin. Pyritään kehittämään **viljelysmenetelmiä**, joilla voidaan lisätä hiilinielua. Luodaan ja tehostetaan peltojen hiilensidonnan ja varastojen mittaamismenetelmiä. Lisäksi selvitetään yhteisen maatalouspolitiikan eri toimien vaikutusta maaperän hiilivarantoihin sekä valmistellaan maaperän hyvinvointiin liittyviä ehdotuksia tulevalle CAP- kaudelle. Yhtenä, myös maatalouteen vaikuttavana toimena, **selvitetään puuttomien alueiden metsittämismahdollisuuksia** sekä **toimia metsien raivauksen vähentämiseksi**.

- **KAISU:ssa maataloussektorin lisätoimet** päästövähennysten osalta koskevat pääasiassa eloperäisten maiden päästöjen hillintää ja toimet vaikuttavat niin taakanjakosektorilla kuin LULUCF- sektorilla. Eloperäiset maatalousmaat koostuvat monentyyppisistä pelloista, ja haasteena on kehittää kustannustehokkaita, alueellisesti järkeviä, pitkällä aikavälillä kestäviä ja hyväksyttäviä päästövähennystoimenpiteitä. Tarkoitus on edistää eloperäisten maiden viljelyä monivuotisesti muokkaamatta ja pohjaveden pinnan nostoa säätösalaojituksen avulla. Lisäksi edistetään eloperäisten maiden metsitystä ja eloperäisten maiden kosteikkometsitystä. Myös maatalouteen liittyvää biokaasun tuotantoa pyritään lisäämään.

- KAISU:ssa on tarkasteltu myös **kulutuksen ilmastovaikutuksia**. Ruuan kulutuksen osalta huomiota tulisi kiinnittää erityisesti ruokahävikkiin ja ravitsemussuositusten mukaiseen ruokavalioon.

- Koska tulevaisuudessa ruuan kysyntä tulee kasvamaan, on jatkossa kiinnitettävä huomiota erityisesti tuotannon tehostamiseen eli päästöön tuotettua litraa tai kiloa kohden.

- **Ilmastonmuutoksen sopeutumisen** osalta strategia nojaa vuonna 2014 hyväksyttyyn Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmaan 2022. Sopeutumissuunnitelmassa korostetaan erityisesti ilmastoriskien arvioinnin ja hallinnan merkitystä. MMM korostaa sopeutumissuunnitelman toteuttamista sekä eri hallinnonalojen roolia suunnitelman toimeenpanossa ja seurannassa.